

TURIZMNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNI

Fathullayeva Dildora

*Toshkent kimyo xalqaro universiteti,
turizm yo'nalishi talabasi*

Annotatsiya: Turizm O'zbekiston iqtisodiyotida muhim o'rin tutib, iqtisodiy o'sish, aholi bandligini ta'minlash, valyuta tushumlari, infratuzilmani rivojlantirish va madaniyatni saqlashning asosiy omili bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada O'zbekistonda turizmning ko'p qirrali ahamiyatini yoritib, uning yalpi ichki mahsulotga qo'shayotgan hissasi, yangi ish o'rinlari yaratish, madaniy merosni saqlash va xalqaro aloqalarga urg'u beradi. O'zbekistondagi turizmning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jihatlarini o'rganib, ushbu maqola barqaror rivojlanishga ko'maklashish, mintaqaviy farovonlikni oshirish va global aloqalarni mustahkamlash uchun mamlakatning turli turizm aktivlaridan foydalanish muhimligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: turizm, iqtisodiy o'sish, iqtisodiyot, madaniy meros, qadimiy shaharlar, an'analar.

Аннотация: Туризм занимает важное место в экономике Узбекистана и служит основным фактором экономического роста, занятости населения, валютных поступлений, развития инфраструктуры и сохранения культуры. Данная статья проливает свет на многогранное значение туризма в Узбекистане, подчеркивая его вклад в валовой внутренний продукт, создание новых рабочих мест, сохранение культурного наследия и международных связей. Исследуя экономические, социальные и культурные аспекты туризма в Узбекистане, в этой статье подчеркивается важность использования различных туристических активов страны для содействия устойчивому развитию, повышению регионального процветания и укреплению глобальных связей.

Ключевые слова: туризм, экономический рост, экономика, культурное наследие, древние города, традиции.

Abstract: Tourism occupies an important place in the economy of Uzbekistan and serves as the main factor of economic growth, employment of the population, foreign exchange earnings, development of infrastructure and preservation of culture. This article sheds light on the multifaceted importance of tourism in Uzbekistan, emphasizing its contribution to the gross domestic product, creation of new jobs, preservation of cultural heritage, and international relations. Examining the economic, social and cultural aspects of tourism in Uzbekistan, this article highlights the importance of using the country's various tourism assets to promote sustainable development, increase regional prosperity and strengthen global connections.

Key words: tourism, economic growth, economy, cultural heritage, ancient cities, traditions.

KIRISH

O'zbekiston o'zining qadimiy shaharlari, boy madaniy merosi va hayratlanarli manzaralari bilan o'ziga xos tajriba va haqiqiy uchrashuvlar izlayotgan sayyohlar uchun jo'shqin manzilga aylandi. O'zbekistonda turizm sohasi mamlakat iqtisodiyotida muhim o'rin tutib, iqtisodiy o'sish, aholi bandligini ta'minlash, valyuta tushumlari va mamlakatning umumiy rivojlanishiga salmoqli hissa qo'shmoqda. O'zbekistonning jozibasini uning tarixiy ahamiyatidir, chunki u sivilizatsiyalar chorrahasi va xilma-xil madaniyatlar qaynab turgan joy ekanligi bilan faxrlanadi. Qadimiy Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlari o'zining mahobatli me'morchiligi, YUNESKOning Butunjahon merosi ob'ektlari va ko'p asrlik an'analari bilan dunyoning turli burchaklaridan tashrif buyuruvchilarni o'ziga tortadi. Jo'shqin bozorlar, an'anaviy hunarmandchilik, samimiy mehmondo'stlik va boy oshpazlik merosi O'zbekistonning sayyohlik maskani sifatidagi jozibasini yanada oshirmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Turizmning O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rnini haqidagi ushbu kirish ma'nosida biz turizm sohasi mamlakat iqtisodiy rivojlanishining harakatlantiruvchi kuchiga aylanganligining turli usullarini ko'rib chiqamiz. O'zbekistondagi turizm daromad olishdan tortib, ish o'rinlari yaratishgacha, madaniyatni saqlashdan xalqaro almashinuvgacha, ijtimoiy, madaniy va ekologik jihatlarni qamrab oluvchi iqtisodiy ko'rsatkichlardan tashqari ko'plab imtiyozlarni o'z ichiga oladi. O'zbekiston turizmining murakkab gobelenlarini kezar ekanmiz, biz ushbu sohaning rivojlanishi va uning mamlakatning kengroq ijtimoiy-iqtisodiy tuzilishiga ta'sirini belgilaydigan noyob imkoniyatlar va muammolarni ochib beramiz. [5]

O'zbekistonda turizmning o'sish yo'nalishlari, siyosat tashabbuslari va kelajakdagi istiqbollarini o'rganib chiqib, biz turizmning barqaror rivojlanish, madaniyatni saqlash va global hamkorlik uchun katalizator sifatidagi o'zgartiruvchi kuchini yoritishni maqsad qilganmiz. O'zbekiston turizmi va iqtisodiyoti o'rtasidagi murakkab munosabatlarni ochib, ushbu jadal va rivojlanayotgan sohada hali foydalanilmagan salohiyat, o'ziga xos kuchli tomonlar va istiqbolli yo'llarni o'rganayotganimizda ushbu sayohatga qo'shiling. Keyingi sahifalarda biz turizmning O'zbekistonning iqtisodiyotini shakllantirishdagi rolining asosiy jihatlarni chuqurroq o'rganamiz, o'sish imkoniyatlari va farovonlik va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning haydovchisi sifatida turizm salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish uchun hal qilinishi kerak bo'lgan vazifalarni ko'rib chiqamiz. madaniy boyitish. Turizm O'zbekiston iqtisodiyotida hal qiluvchi o'rin tutib, iqtisodiy o'sish, ish o'rinlari yaratish, valyuta tushumlari va mamlakatning umumiy rivojlanishiga salmoqli hissa qo'shadi. O'zining boy madaniy merosi, hayratlanarli tarixiy joylari, rang-barang landshaftlari va samimiy

mehmondo'stligi bilan O'zbekiston noyob tajriba va haqiqiy madaniy uchrashuvlar izlayotgan xalqaro sayohatchilar uchun mashhur manzilga aylandi.[4]

O'zbekistonda turizm sohasi nafaqat daromad keltirmoqda, balki ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish va madaniy almashinuv uchun katalizator bo'lib ham xizmat qiladi. Turizm O'zbekiston iqtisodiyotiga hissa qo'shishning asosiy usullaridan biri bu daromad olishdir. Xorijiy sayyohlar oqimi va ichki turizmning o'sishi turar joy, oziq-ovqat, transport, suvenirlar va boshqa tovarlar va xizmatlarga sarflanadigan xarajatlarning oshishiga olib keladi. Ushbu sarf-xarajatlar butun iqtisodiyotda to'liq ta'sir ko'rsatadi va mehmondo'stlik, transport, chakana savdo, hunarmandchilik va o'yin-kulgi kabi turli sohalarga foyda keltiradi. Turizm faoliyatidan olinadigan daromad bevosita mamlakat yalpi ichki mahsulotiga (YaIM) hissa qo'shadi va yanada diversifikatsiyalangan va barqaror iqtisodiyotni yaratishga yordam beradi. O'zbekistonda turizm sohasi ham muhim bandlik manbai hisoblanadi. Mehmonxonalar, restoranlar, turoperatorlar, transport xizmatlari, gidlar, hunarmandlar va boshqa tegishli sohalarda ish o'rinlari yaratish orqali turizm ishsizlikni kamaytirish va mahalliy aholi turmush darajasini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Turizmning o'sishi ish o'rinlari yaratishga multiplikativ ta'sir ko'rsatadi, bu nafaqat rasmiy bandlikni, balki norasmiy sektor faoliyati va tadbirkorlikni, ayniqsa, qishloq joylari va madaniy meros ob'ektlarida qo'llab-quvvatlaydi. Bundan tashqari, turizm O'zbekiston uchun valyuta tushumlarining asosiy omili hisoblanadi. Xorijiy sayyohlardan turar joy, ovqatlanish, xarid qilish va sayohatlarga sarflanadigan xarajatlardan olinadigan daromad mamlakat to'lov balansini mustahkamlash va valyuta zaxiralarini ko'paytirishga xizmat qilmoqda. Valyutaning bunday oqimi nafaqat iqtisodiy barqarorlikka, balki savdo va sarmoyaviy imkoniyatlarni kengaytirishga, xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga, mamlakatning sayyohlar uchun qulay joy sifatidagi jahon miqyosidagi nufuzini oshirishga xizmat qilmoqda. Iqtisodiy hissasidan tashqari, turizm madaniyatlararo o'zaro tushunishni rivojlantirish, odamlar o'rtasidagi aloqalarni rivojlantirish va O'zbekistonning madaniy merosini asrab-avaylashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Butun dunyodan tashrif buyuruvchilarni qadimiy shaharlari, me'moriy mo'jizalari, jo'shqin bozorlari va go'zal manzaralari bilan tanishish uchun jalb etish orqali O'zbekiston o'zining boy tarixi, an'analari va madaniy xilma-xilligini namoyish etadi. Turizm O'zbekistonning o'ziga xos merosi va an'analari to'g'risida jahon miqyosida xabardorlikni oshirish, madaniy almashinuv, muloqot va o'zaro qadrlash platformasi bo'lib xizmat qiladi.[3]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Turizm O'zbekiston iqtisodiyotida hal qiluvchi o'rin tutib, mamlakat yalpi ichki mahsuloti, bandlik imkoniyatlari, infratuzilmani rivojlantirish va valyuta tushumlariga salmoqli hissa qo'shadi. O'zbekiston iqtisodiyotida turizmning ahamiyatini ko'rsatuvchi bir necha asosiy fikrlar:

1. Iqtisodiy o'sish: Turizm O'zbekistonda iqtisodiy o'sishning asosiy omili hisoblanadi. Turistik faoliyatdan, ya'ni turar joy, transport, oziq-ovqat va ko'ngilochar xizmatlardan olinadigan daromadlar mamlakat yalpi ichki mahsulotiga bevosita hissa qo'shadi.

2. Bandlikni yaratish: O'zbekistonda turizm sektori turli sohalarda, jumladan, mehmondo'stlik, transport, sayyohlik operatsiyalari, hunarmandchilik va madaniy merosni saqlash kabi sohalarda bandlik imkoniyatlarini yaratadi. Bu ishsizlik darajasini pasaytirish va turmush darajasini yaxshilashga yordam beradi.

3. Valyuta tushumlari: Turizm O'zbekistonga kelgan xalqaro turistlar tomonidan amalga oshirilgan xarajatlar orqali xorijiy valyuta olib keladi. Bu to'lov balansini barqarorlashtirish va mamlakat valyuta zaxirasini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

4. Infratuzilmani rivojlantirish: O'zbekistonda turizmning o'sishi ko'pincha mehmonxonalar, kurortlar, transport tarmoqlari, attraksionlar va xizmatlar kabi infratuzilmani rivojlantirishga sarmoya kiritilishiga turtki bo'ladi. Bu nafaqat sayyohlarga foyda keltiradi, balki aholining umumiy hayot sifatini ham oshiradi.[2]

5. Madaniy merosni asrash: Turizm O'zbekistonning boy madaniy merosi, tarixiy obidalari, an'anaviy hunarmandchiligi va mahalliy an'analarni targ'ib qilish va saqlashda muhim rol o'ynaydi. Bu madaniy yodgorliklarni saqlash va tiklashni rag'batlantiradi, ularning kelajak avlodlar uchun barqarorligini ta'minlaydi.

6. Xalqaro aloqalar: Turizm O'zbekiston va boshqa davlatlar o'rtasida xalqaro aloqalar va madaniy almashuvlarga yordam beradi. U jahon miqyosida O'zbekistonning o'ziga xos o'ziga xosligini namoyon etib, madaniy diplomatiya, odamlarning o'zaro aloqalari va o'zaro tushunish imkoniyatlarini yaratadi.

7. Diversifikatsiya: Turizm ekoturizm, madaniy turizm, sarguzasht turizmi va gastronomik turizm kabi turizm segmentlarini ilgari surish orqali iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish imkoniyatlarini taqdim etadi. Ushbu diversifikatsiya an'anaviy tarmoqlarga qaramlikni kamaytiradi va iqtisodiyotning barqarorligini oshiradi.

8. Mintaqaviy rivojlanish: Turizm unchalik ma'lum bo'lmagan yo'nalishlarni, chekka hududlarda infratuzilmaga sarmoya kiritish va iqtisodiy manfaatlarni yirik shaharlardan tashqariga tarqatish orqali mintaqaviy rivojlanishni rag'batlantirishi mumkin. Bu yanada inklyuziv o'sishga yordam beradi va shahar va qishloq joylari o'rtasidagi nomutanosiblikni kamaytiradi.[1]

Umuman olganda, turizmning O'zbekiston iqtisodiyotidagi ahamiyati pul daromadlaridan tashqari, ijtimoiy-madaniy, ekologik va diplomatik jihatlarni ham qamrab oladi. Turizm salohiyatini tan olish va undan foydalanish orqali O'zbekiston o'zining noyob diqqatga sazovor joylari va mehmondo'stligidan iqtisodiy rivojlanishni barqaror sur'atda olib borish va turizm sanoatida global raqobatbardoshligini oshirish uchun foydalanishi mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, turizm O'zbekiston iqtisodiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatuvchi, iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradigan, bandlik imkoniyatlarini yaratuvchi, valyuta tushumlarini yaratuvchi va madaniy almashinuvni rag'batlantiradigan hayotiy muhim tarmoqdir. O'zbekiston o'zining madaniy boyliklari, tabiiy diqqatga sazovor joylari va mehmondo'stlik infratuzilmasidan foydalanish orqali o'z turizm industriyasini yanada rivojlantirish, ko'proq tashrif buyuruvchilarni jalb qilish hamda turizm taqdim etuvchi iqtisodiy va ijtimoiy imtiyozlardan to'liq foydalanish imkoniyatiga ega. Mamlakat turizmni rivojlantirish, infratuzilmani yaxshilash va barqaror turizm amaliyotini rag'batlantirishga sarmoya kiritishda davom etar ekan, O'zbekiston o'zini jahon turizm bozorida yetakchi yo'nalish sifatida ko'rsatishga va rivojlanayotgan turizm iqtisodiyoti samarasini olishga tayyor.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Tuxliyev I.S., Xaitboyev R., Tursunova G.R. Turizm asoslari. O'quv-uslubiy murakkab. - Samarqand, SamISI, 2013. - 372 b.[1]
- 2.Qudratov G.H., Pardayev M.Q., Otaboyev R. O'zbekistonda turizm salohiyati va uni rivojlantirishda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. // xizmat ko'rsatish va turizm sohalarini rivojlantirish: muammolar va ularning yechimlari. - T.:Iqtisodiyot va moliya, 2008. - b. 61-70.[2]
- 3.Hayitboyev R., Sattarov A. Turizm marshrutini ishlab chiqish texnologiyasi. Samarqand, 2011 yil.[3]
- 4.Matyakubov U.R. —Ekologik vaziyatni hisobga olgan holda turizmning samaradorligi takomillashtirish yo'nalishlari va istiqbollari mavzusida. nomzodlik dissertatsiyasining konspekti. – Samarqand, 2011. – 12 b.[4]
- 5.Halikulov A.N. —Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatish sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlar dissertatsiya konspekti. Abstrakt. – Samarqand, 2010. – 25 b.[5]